

SKIP Sekce služeb osobám se specifickými potřebami – výroční zpráva 2014

Činnost Sekce služeb osobám se specifickými potřebami SKIP má za sebou třetí rok svého působení (byla ustanovena 25. 11. 2011) a v současné době má 36 členů, kteří se podílejí na jejich aktivitách (propagace činnosti Sekce, pořádání odborných seminářů, odborná pomoc knihovnám, další vzdělávání, příprava koncepčních materiálů pro standard Handicap Friendly a metodiku Handicap Friendly).

Členové sekce mezi sebou komunikují prostřednictvím elektronické konference Bezbariérová, pomocí Google dokumentů a i osobně při pracovních poradách, které často předchází pořádaným odborným seminářům (v roce 2014 proběhly dva semináře a jedna pracovní rada – druhá byla pro nemoc zrušena).

V roce 2014 se podařilo konečně dokončit plánované metodické materiály a došlo, zejména díky práci kolegů ze SKIP ČR, zejména PhDr. Richtera a Mgr. Cerniňákové. Publikace byla vydána v nákladu 7 000 výtisků se záštitou Asociace krajů ČR, Svazu měst a obcí ČR a Spolku pro obnovu venkova ČR. Část distribuce publikace (2 700) do obcí zajistí Svaz měst a obcí ČR a zbývající publikace budou distribuovány s pomocí krajských knihoven a knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí.

Elektronickou verzi publikace nejdete ke stažení na:

http://knihovnam.nkp.cz/docs/Rovny_pristup.pdf

Na ukončené metodiky navázala plynule pilotní certifikace dvou knihoven na standard Handicap Friendly pro uživatele se zrakovým postižením. Ukázalo se, že proces musí mít nastavené jasné časové mantinely a jasné garanty. V lednu 2015 by mělo být vše uzavřeno, aktuálně probíhá finální zpracování dat. Obě knihovny navštívili odborníci za oblast přístupnosti prostoru a za knihovní služby a proběhlo také hodnocení obsahu a formy webových stránek. Data, která se nepodařilo zjistit výše zmíněnou formou, se nyní řeší s pověřenými osobami v daných knihovnách.

Ačkoliv se nám úspěšně daří navázat na činnost priority 13. Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011-2015, trochu se nám některé činnosti rozměňují. Obávám se, že je to způsobeno velkým pracovním vyčerpáním hlavních „tahounů sekce“ a nečinnosti některých členů. Toto téma bude předmětem pracovního setkání sekce v prvním čtvrtletí roku 2015.

Odborná vzdělávací činnost

Členové Sekce v roce 2014 připravili 2 semináře, které navázali na úspěšný cyklus seminářů k 4 typům znevýhodnění. Protože se uzavřela v této oblasti jedna velká kapitola činnosti sekce, nové naplánované semináře se věnovali novým tématům a to otázkám problematiky lidí s duševním onemocněním v knihovnách a problematice interkulturního knihovnictví – otázce příslušníků menšin a služeb českých knihoven.

První seminář proběhl v září v Praze a přednášeli např. zástupci Multikulturního centra Praha, ale i zástupci knihoven, které pracují s příslušníky menšin, aby se podělili o své zkušenosti. Celý seminář moderovala a vedla Mgr. Kateřina Nekolová.

Druhý seminář probíhal v říjnu v Knihovně Kroměřížska a vedla jej Marcela Kořínková. Mezi přenášejícími měli účastníci možnost slyšet např. zástupce Psychiatrické nemocnice Kroměříž, Sdružení Práh a opět zazněl i příspěvek z knihovnického prostředí, ten byl však, vzhledem k danému tématu, jen jeden.

Oba semináře otevřely dvě nové oblasti, kterými sekce bude nadále zabývat a upravovat tak metodiku a Standard Handicap Friendly pro zmíněné cílové skupiny. Vedoucí

prvního pracovního týmu je Mgr. Kateřina Nekolová, druhý vede Mgr. Helena Hubatková Selucká.

Koncepční práce

Někteří členové sekce se podílejí také na Koncepci rozvoje knihoven v ČR na léta 2011-2015, konkrétně na oblasti priority č. 13 - "Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritérium bezbariérovosti služeb knihoven, jako kritérium hodnoty kvality služeb".

„V květnu 2014 byl realizován Průzkum dostupnosti služeb knihoven osobám se specifickými potřebami v ČR s názvem Služby knihoven pro zdravotně znevýhodněné (zčásti navazoval na Průzkum služeb knihoven pro zdravotně znevýhodněné čtenáře realizovaný Národní knihovnou ČR v roce 2007). Šetření probíhalo prostřednictvím elektronického dotazníku na platformě Survio. Obsahovalo 90 otázek, z nichž některé mohly být kontextově přeskočeny na základě předchozí odpovědi (vyplnění trvalo nejčastěji 10 – 30 minut). Dotazník nejprve řešil problematiku služeb uživatelům se specifickými potřebami v obecné rovině, dále se zaměřil na elektronické a dálkové služby, služby uživatelům s postižením zraku, sluchu, s tělesným a mentálním postižením a na cizince a příslušníky národnostních menšin. Méně podrobně se věnoval službám seniorům a dalším znevýhodněným uživatelům, problematice standardu Handicap friendly a končil informacemi o knihovně, která dotazník vyplnila.

Knihovny byly požádány o zapojení do průzkumu prostřednictvím oborových e-mailových konferencí, některé také osobně členem naší pracovní skupiny, nebo metodickými centry knihoven. Snahou bylo zahrnout do průzkumu i knihovny, které služby znevýhodněným uživatelům neposkytují.

Dotazník vyplnilo 625 knihoven, což představuje přibližně 10 % všech veřejných knihoven evidovaných ministerstvem kultury. Především šlo o knihovny zřizované ministerstvem kultury, všechny krajské knihovny a knihovny měst a obcí (dále jen veřejné knihovny), které dohromady tvořily 89 % respondentů (v roce 2007 to bylo 78 %), dále 45 vysokoškolských knihoven (7 % respondentů) a 37 ostatních typů knihoven. Počet respondentů je oproti průzkumu z roku 2007 (137 knihoven) cca čtyřnásobný.

Přibližně čtvrtina respondentů služby osobám se specifickými potřebami neposkytuje (jde většinou o menší veřejné knihovny), téměř polovina knihoven je poskytuje jen okrajově. Nejčastěji se knihovny zaměřují na služby lidem s tělesným postižením, (5 % cíleně, 38 % okrajově), s mentálním postižením (5 % cíleně, 24 % okrajově). Cíleně se nejčastěji knihovny věnují osobám se zrakovým postižením (9 % knihoven), okrajově však jen 15 %. Nejmenší pozornost je věnována sluchově postiženým (cíleně 1 % knihoven, okrajově 20 %).

Za překážku poskytování specializovaných služeb zdravotně znevýhodněným považovaly knihovny nevyhovující bariérové prostory, nedostatek financí či zaměstnanců, malou nebo žádnou podporu ze strany zřizovatele.

Přehled výsledků průzkumu byl zatím prezentován na Konferenci Knihovny současnosti 2014 a částečně také ve vydané publikaci.“ (převzato ze zápisu jednání skupiny pro prioritu 13. ÚKR)

Publikační činnost, propagace sekce

Sekce propaguje svou činnost na stránkách SKIP a na stránkách bezbarierova.knihovna.cz, snažíme se také publikovat v odborném knihovnickém tisku a na tématických konferencích a seminářích.

Stránky bezbarierova.knihovna.cz v současné době příliš nefungují. Množí se stížnosti na jejich (ne)fungování a problematický přístup. V současné době řešíme přesun stránek jinam.

Na základě domluvy s PhDr. Petrem Škyříkem probíhá již třetím rokem FF MU nový předmět: Bezbariérové knihovny, jehož garantkou je Mgr. Helena Selucká. O této možnosti se jedná i s ÚISK Praha.

Členové sekce informují pravidelně o problematice lidí se specifickými potřebami v Bulletinu SKIP.

NEKOLOVÁ, Kateřina: Kulturní a jazyková různorodost v knihovnách: komunikace s uživateli, kteří neovládají češtinu – Bulletin SKIP 4/2014

http://bulletin.skipcr.cz/bulletin/Bull14_415.htm#ti

HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena: Rovný přístup: Standard Handicap Friendly – Bulletin SKIP 4/2014 http://bulletin.skipcr.cz/bulletin/Bull14_426.htm#ti

Mgr. Helena Selucká

5. 1. 2015